

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. januvarija 1893.

Politiški oddelek.

In stricte politicis.

Gospodoma dr. Mahnič in dr. Klofutarju gre za sluga, da se je v konci 1892. leta razreševalo vprašanje, ali ima slovenski katoličan v strogo političnih rečeh prostost, ali ne. Oba gospoda sta javno začela zagovarjati mnenje, da se je treba škofom pokoriti v vseh rečeh in da je v strogo političnih zadevah tako malo govoriti o prostosti in svojih željah, kakor pri verskih dogmah. Da je posebno zadnji gospod dne 31. decembra svojo „schärfste Tonart“ razodel v neparlamentarnih izrazih, ne bomo omenjali in mu tudi vsakdo oprosti, ako velja prvega gospoda izrek: „Natura dedit!“

Odgovoril je že poprej naš slavní starosta v politiki, gosp. Luka Svetec, prav dobro na to vprašanje in dejal, da mi nimamo nič zoper škofo, ako vsprejmo naš narodni program in da jih bomo radi poslušali tudi v političnih rečeh, ako le hočejo biti naši politični voditelji. Pristavil je pa svoj dvom, da bi hoteli prevzeti ta posel.

Na starega leta dan smo pa dobili Slovenci od ljubljanskega knezoškofa, tedaj prav od onega, okrog katerega se je vrtelo to vprašanje in pred katerim je g. dr. Klofutar razgrnil novo mnenje Mahničeve stranke, nastopni odgovor: „Moje zvanje ni politiško in moji nameni niso nameni politiški. Moja politika je sv. katoliška cerkev. Odkar sem prišel semkaj, mi je bila jedina skrb za dušni blagor svoje škofije, jedina skrb, zastopati vse zadeve sv. cerkve in delati za večjo srečo svojih škofljanov.“

Tako jasnega odgovora o preporni točki nismo pričakovali mi, še manj pa Mahnič-Klofutarjeva stranka, kajti s temi besedami jej je odvzetega mnogo orodja za natolcevanje in črnjenje duhovnov in neduhovnov pred škofom ljubljanskim in tako tudi Njegovi Prevzvišenosti prikrajšana leta „trpljenja.“

Najprej omenimo, da je knezoškof na nemški ogovor ljubeznjivo odgovoril v jeziku, katerega govori 95 % škofljanov in vsa duhovščina Kranjska. To je prva naša pridobitev. Ako vladika milostivo podeli duhovnom še nekaj drobtin ravnopravnosti, ki jih smejo želeli po božjih in naturnih postavah, da bode namreč slovenski jezik zadobil vse svoje pravice v škofijski pisarni, v škofijskem listu, pri duhovnih vajah itd., ugodil bode željam vseh duhovnov in nikjer več ne bode govora o podtaknjeni „mrznji“ radikalnih duhovnov do škofa.

Posebno važna je pa za nas izjava ljubljanskega škofa, da noče biti politik, da mu je jedina skrb za dušni blagor škofije. Reševanje vprašanj o strogo političnih stvareh in skrb za telesni blagor naroda prepušča tedaj drugim. In kdo naj so ti? Ali smejo biti tudi duhovni? Menimo, da gotovo. Saj so s škofovím privoljenjem duhovni celo uredniki listom, ki nosijo na čelu naslov političnih listov. Ali se pa moramo vsi verniki mnenju teh duhovnov, kot nezmotljivih učiteljev jedino prave in narodu koristne politike, tudi v strogo političnih rečeh brezpogojno uklanjati? Dolžnost naša ni, ker niso nezmotljivi. V tej zadevi si želimo prostosti in jo smemo tudi želeli. Za to svojo trditev imamo važno katoliško podlago. Tretji občni avstrijski katoliški shod je namreč sklenil resolucijo: „V potrebnem (v katoliških versko nravnih vprašanjih in v cerkveno-političnih zadevah) vladaj nepogojno jedinstvo, v dvomljivih vprašanjih (v strogo političnih, strogo gospodarskih in socijalnih vprašanjih) vladaj prostost, v vsem pa krščanska ljubezen“. Mi stojimo na stališči te resolucije in menimo, da smo vendar dovolj katoliški, ker jo je sklenil slaven katoliški shod. To resolucijo je sestavil P. Opitz, urednik novega katoliškega lista „Austria“, čegar izdajanje je tudi sklenil katoliški shod v Linci. Dokler se nad to resolucijo ne izreče „anathema“ z najvišjega mesta, se ne bojimo ne katerih naših čez mero pravovernih, katerim še vsi duhovni niso dovolj trdni, da jih brž proglašajo za izgnljene in razkolnike, ako imajo v dvomljivih vprašanjih

malo drugačne nazore, ne zmenimo se za fanatike, ki vsako nasprotno misel naenkrat obsodijo, kakor da bi bili povžili že ves dar nezmotljivosti. Tako je pisal pred kratkim organ avstrijske katoliške duhovščine. Kar je pa v Linci in na Dunaji, bodi tudi v ljubljanskem katoliško farovži in goriškem semenišči.

Odtod se spozna velika krivica, katera se pod plaščem katoliške srčnosti in še bolj prave vere dela tistim slovenskim duhovnikom in lajikom, kateri si v strogo političnih rečeh želé prostosti. Dela se krivica, ker jih zaradi tega grdo psujejo domnevni nezmotljivci in to na ta način, ki je popolnoma nasproten krščanskemu načelu! „In omnibus charitas“! Ako še pomislimo, kdo da so ti ljudje, ki tako oblastno in surovo obsojajo in po listih napadajo svoje sobrate, ako pomislimo, da so oni prav izmed tistih, ki so pred nekaj leti celo v potrebnih rečeh odrekli pokorščino škofu, katerega je tudi sv. Duh postavil vladati cerkev božjo, obide nas groza nad to drznostjo. Kako so li tačas brali svetopisemske besede, ko so se v resničnem uporju zoper svojega škofa zbirali po zabavljalnica? Kaj so takrat rekli sv. Oče? Mi smo sedaj sicer v položaji pritiska, a to nas ne boli tako hudo, ker imamo na svoji strani resnico in pravico. Te dve gotovo prideta jedenkrat na vrh, dotlej je pa sladko trpeti z dobro vestjo. „Per aspera ad astra!“

Prav nič se tedaj ne bojimo za nobenega duhovna, ki zastopa nazore „Novic“, ki deluje z mirom in ljubeznijo za vero in narod, in ne buta okrog sebe z ognjem in mečem. Prva poglobitna dejanjska čednost je v katekizmu modrost in zadnja še-le srčnost. Kdor ima to pred očmi, zaradi tega še ni krivoverec in ne bode imel žalostnega konca. Preden pojdejo na grmado naši „uporni“ duhovni, morajo še prej postati po vašem izgledu deželni in državni poslanci, predsedniki katoliških političnih društev in dobiti morajo — rudeč kolar tudi tisti, kateri ga še nimajo.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Kacega pomena da je ta družba baš za nas Slovence, to najbolje dokazuje jeza nasprotnikov slovenstva proti njej. Na znanem „parteitagu“ v Celovci so Nemci in nemškutarji se z vso silo zaganjali proti tej družbi in sklenili proti njej začeti najbrezozirnejši boj. Že ta „parteitag“ je tako jasno pokazal važnost te družbe in njenega sedanjega smotra za nas Slovence, da mej pravimi slovenskimi domoljubi ne more biti nobenega nasprotnika tej družbi in to družbi, kakeršna je sedaj ž njenim sedanjim smotrom in pa ž njenim sedanjim vodstvom. Kdor je proti njej, dela vedoma ali pa nevedoma za nemškutarijo, naj potem temu še tako oporeka in stvari zavija.

„Družba sv. Cirila in Metoda“ tudi v vladnih krogih nikdar ni bila v posebni milosti. To si pa lahko razložimo iz tega, če pomislimo, kako postopa sedanja vlada proti Slovincem v drugih kronovinah. Ponemčevanje Slo-

vencev se še nekaterim krogom na Dunaji vedno zdi dobro delo, ker drugače si ne moremo misliti, da Taaffejeva vlada trpi sedanjo vredbo ljudskih šol na Koroškem, dasi je bila pri njenem nastopu pred trinajstimi leti slovesno napovedala izvršenje narodne enakopravnosti. Vedeti je treba, da iz lastnega nagiba vlada še ni vpe-ljala na nobeni ljudski šoli slovenskega učnega jezika, povsod je bilo treba prošenj in moledovanj, pa še potem so se iskala vsemogoča pota, da se vvedenje slovenščine v kaki šoli prepreči ali pa vsaj zavleče.

Ker „Družba sv. Cirila in Metoda“ snuje in podpira slovenske šole in sploh budi narodno zavest, je naravno, da je tem krogom, ki ponemčevanje zamenjujejo s pravim avstrijskim domoljubjem, trn v peti. Iskali so proti njej kacega zaveznika in res so ga našli. Ta zaveznik se je najprej oglašil na „Katoliškem shodu“ v Ljubljani. Mi pa s tem ne rečemo, da so vsi gospodje, ki so na shodu in po shodu rohnili zoper družbo, zares vedeli, čigavo službo da opravljajo. Prepričani smo, da večina ni vedela, za kaj se gre. Posebno gospodje z dežele so res mislili, da je družba že Bog vedi kaj hudega storila, da se tako bori proti njej.

Stvar se je pa tudi jako spretno bila vprizorila, da bi narod ne spoznal, zakaj se gre. Predlagalo se je le, da se družbi malo premeni njen smoter, da bi se potem lepše razvijala. Družba naj bi s svojimi novci lepo podpirala katoliško semenišče za učiteljske kandidate v Ljubljani, katero naj se s časom preosnuje v katoliško učiteljišče. Potem se bode seveda ž njeno pomočjo osnovala tudi katoliško slovenska gimnazija v Ljubljani. Mi nimamo nič proti temu, da bi družba zares imela dovolj sredstev. Bojimo se pa, da bi ti zavodi v Ljubljani porabili vsa sredstva, posebno, ker bi se kmalu še kaj družega izmislilo, kar bi tudi morala podpirati družba. Slovenskega ljudskega šolstva ob mejah bi potem ne mogla več podpirati in s tem bi izgubila svoj sedanji pomen za Slovence in namen naših tujih pa tudi domačih narodnih nasprotnikov bi bil dosežen.

Da bi pozneje družba več ne mogla priti na pravo pot, so jej hoteli vzeti samostojnost. Podrediti so jo nameravali popolnoma volji škofov. V našem listu smo že omenili, da je družba vedno, kolikor se tiče vere, si prizadevala delovati v sporazumljenji s škofi. Vodstvo se je poklonilo škofom vseh slovenskih pokrajin. Družba je vedno pripravljena poslušati v verskem, pa tudi še v družih ozirih glas škofov, samo da se ji pusti nje sedanji smoter.

Da smo pa previdni, da družbe na milost in nemilost škofom ne izročimo, za to pa imamo dobre in utemeljene uzroke. Že sedaj imamo škofo, ki niso prijazni Slovincem. Kahn in Flapp ne kažeta posebno svojega prijateljstva do Slovencev. Škofo pri nas izbira vlada, in kdo ve, če ne dobimo v narodnem oziru še neprijaznejših. Na Ogerskem je višji duhovni pastir, ki je veljal za kinč katoliške cerkve, po šolah, ki jih je sam vzdrževal, raznarodoval Slovine in se je s tem celo